

Indeks 363103
ISSN 0023-5903

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik CI

Nr 2

WARSZAWA 1994

<http://rcin.org.pl>

INFORMACJA DLA AUTORÓW „KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO”

Trudna sytuacja finansowa „Kwartalnika Historycznego” (brak funduszy na przepisywanie tekstów autorskich) zmusza nas do wprowadzenia ścisłych rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie.

1. Wszystkie teksty muszą być składane w dwóch egzemplarzach, przepisanych według obowiązujących norm wydawniczych: na stronie 30 wierszy po około 60 znaków, z marginesem z lewej strony, szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia w tekście muszą być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) musi wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko Autora i pod nim w nawiasie miasto, w którym pracuje; poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie – w przypadku pracy wielotomowej – liczbę tomów lub części (np. t. 1–2) cyframi arabskimi i dalej: miejsce i rok wydania, liczbę stron, na ostatnim miejscu nazwę wydawcy. Imię i nazwisko Autora recenzji oraz miasto, w którym pracuje – na końcu tekstu z prawej strony.

4. Teksty do działu „Kronika” zawierają tytuł (na osi); podpis Autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis Autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. – wiek lub r. – rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych stosujemy ogólnie przyjęte skróty (np., itp., m. in., etc. oraz inne podobne), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne zaś w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską wówczas gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7. oraz te, które znajdują się w zamieszczonym poniżej wykazie; dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem ich znaczenia przy pierwszym przypadku zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku – w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy, roczniki, zeszyty, numery i części periodyków i innych publikacji podajemy cyframi arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty, odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad, będą zwracane Autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

**KWARTALNIK
HISTORYCZNY**

Założony przez Xawerego Liskego
w 1887 roku

**ROCZNIK CI
1994**

2

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN
WARSZAWA 1994

<http://rcin.org.pl>

KOMITET REDAKCYJNY

Jacek Banaszekiewicz, Marian Biskup, Stanisław Bylina, Adam Galos, Antoni Gąsiorowski, Aleksander Gieysztor, Monika Hamanowa, Jerzy Jedlicki, Marcin Kamler, Wojciech Kriegseisen (sekretarz), Czesław Madajczyk, Jerzy Michalski (redaktor), Roman Michałowski (zastępca redaktora), Jan Molenda, Edward Potkowski, Henryk Samsonowicz, Jacek Staszewski, Stanisław Trawkowski, Roman Wapiński, Romuald Wojna (zastępca redaktora), Andrzej Wyczański, Jerzy Wyrozumski, Zygmunt Zieliński

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 31-02-61

WYDAWNICTWO   NAUKOWE   PWN   -   WARSZAWA,   MIODOWA   10

Ark. wyd. 13,0; ark. druk. 8,25. Papier offsetowy kl. III 70 g. 70 100. Oddano do składania w czerwcu 1994 r.
Podpisano do druku we wrześniu 1994 r. Druk ukończono w październiku 1994 r.

Skład: Phototext, W-wa, ul. Prosta 69. Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny, W-wa, ul. Moszczenicka 2

SPIS TREŚCI

Jan Drabina, Początki koncyliaryzmu na Uniwersytecie Krakowskim w XV wieku	3
Andrzej Jaszczuk, Czy Włodzimirz Spasowicz był zdrajcą narodu?	11
Jerzy Gaul, Legiony Polskie w orbicie zainteresowań służb wywiadowczych (1914–1960)	27
Zbigniew Landau, Koncern Banku Gospodarstwa Krajowego	39

PRZEGLĄDY – POLEMIKI – PROPOZYCJE

Zygmunt Woźniczka, Książka jednego autora	55
Janusz Kurtyka, Książka kilku autorów (o pracy Zygmunta Woźniczki po raz ostatni)	63

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Maja J. Gąssowska, Późnośredniowieczne kulty pątnicze w szwedzkiej diecezji Linköping	71
Jerzy Michalski, Ostatni sejm Rzeczypospolitej	79
T. Hill, Könige, Fürsten und Klöster: Studien zu den dänischen Klostergründung des 12. Jahrhunderts – Krzysztof Skwierczyński	86
W. Bojarski, Z. Naworski, Jan Jelonek Cervus z Tucholi i jego twórczość – Marian Mikołajczyk	89
A. Mączak, Klientela. Nieformalne systemy władzy w Polsce i w Europie XVI–XVII wieku – Andrzej Wyczański	91
B. Dybaś, Sejm pacyfikacyjny w 1699 r. – Wojciech Kriegseisen	93
J. Trzoska, Kaprzy króla Augusta Mocnego (1716–1721). Z problematyki morskiej dziejów saskich – Wojciech Kriegseisen	96
J.L. Offner, An Unwanted War. The Diplomacy of the United States and Spain over Cuba, 1895–1898 – Bogusław Winid	99
America. The Dream of my Life. Selections From the Federal Writers' Project's New Jersey Ethnic Survey – Adam Walaszek	101
H. Stossun, Die Umsiedlungen der Deutschen aus Litauen während des Zweiten Weltkrieges. Untersuchungen zum Schicksal einer deutschen Volksgruppe im Osten – Henryk Wisner	102
Biblioteka Polska w Londynie 1942–1992 – Halina Chamerańska	104
Wilno – Wileńszczyzna jako krajobraz i środowisko wielu kultur pod red. E. Feliksiak – Marcei Kosman	107

KRONIKA

Czterdziestolecie Instytutu Historii PAN – Stefan K. Kuczyński	111
Trzecia ogólnopolska sesja cysterska – Krzysztof Kaczmarek	112
Naród i religia – Iwona Sakowicz	114

IN MEMORIAM

Tadeusz Jędruszczak (16 I 1924 – 10 IV 1993) – Andrzej Ajnenkiel	115
Herbert Ludat (17 IV 1910 – 27 IV 1993) – Stanisław Trawkowski	118
Wacław Felczak (29 V 1916 – 23 X 1993) – Michał Pułaski	121
Andrzej Nadolski (26 XI 1921 – 24 XII 1993) – Ryszard Kiersnowski	124

LISTY DO REDAKCJI

Eugeniusz Niebelski, Dzień kaźni ks. Stanisława Brzóska, ostatniego dowódcy powstania 1863 roku	127
Jerzy Kowecki. W sprawie publikacji Henryka Kocója w „Zeszytach Historycznych” 107, 1994.	128

CONTENTS

Jan Drabina, The Beginnings of Conciliarism at Cracow University in the 15th Century	3
Andrzej Jaszczuk, Was Włodzimierz Spasowicz a Traitor?	11
Jerzy Gaul, The Infiltration of the Polish Legions by Intelligence Service (1914–1916)	27
Zbigniew Landau, National Economic Bank Concern	39
Reviews – Polemics – Propositions	55
Critical Articles – Reviews	71
Chronicle	111
In memoriam	115
Letters to the Editor	127

WYKAZ SKRÓTÓW

AAN	- Archiwum Akt Nowych
AGAD	- Archiwum Główne Akt Dawnych
Bibl. Czart.	- Biblioteka i Archiwum Czartoryskich w Krakowie
Bibl. Kórn.	- Biblioteka Kórnicka PAN
Bibl. Nar.	- Biblioteka Narodowa w Warszawie
Bibl. Ossol.	- Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
Bibl. Racz.	- Miejska Biblioteka Publiczna im. E. Raczyńskiego w Poznaniu
CAW	- Centralne Archiwum Wojskowe
cz.	- część
„Czasop. Prawno-Hist.”	- „Czasopismo Prawno-Historyczne”
ibid.	- ibidem
„Kwart. Hist.	- „Kwartalnik Historyczny”
„Kwart. HKM”	- „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
MGH SS	- <i>Monumenta Germaniae Historica Scriptores</i>
MGH Script. rer. Ger.	- <i>Monumenta Germaniae Historica Scriptores rerum Germanicarum</i>
MPH	- <i>Monumenta Poloniae Historica</i>
n.	- i następna (s. 53 n.)
nn.	- i następne (s. 53 nn.)
nr	- numer
op. cit.	- opus citatum
por.	- porównaj
przyp.	- przypis
„Przegl. Hist.”	- „Przegląd Historyczny”
PSB	- <i>Polski słownik biograficzny</i>
RAU	- Rozprawy Akademii Umiejętności
RDSG	- „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
red.	- redaktor, redakcja
rkp.	- rękopis
RPAU	- Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności
SPPP	- <i>Starodawne Prawa Polskiego Pomniki</i>
SSS	- <i>Słownik starożytności słowiańskich</i>
„St. Źródł.”	- „Studia Źródłoznawcze”
sygn.	- sygnatura
t.	- tom
VL	- Volumina Legum
WAP	- Wojewódzkie Archiwum Państwowe
wyd.	- wydanie, wydawca
z.	- zeszyt
zob.	- zobacz

Cena zł 24.000,-

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są na okresy kwartalne:

- na terenie kraju
  - jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. i urzędy pocztowe oddawcze, właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora oraz doręczyciele w miejscowościach, gdzie dostęp do urzędu jest utrudniony,
  - od osób lub instytucji, zamieszkałych lub mieszkających się w miejscowościach, w których nie ma jednostek kolportażowych „RUCH”, wpłaty należy wносить do „RUCHU” S.A. Oddział Warszawa, 00-958 Warszawa, ul. Towarowa 28. Konto: PBK XIII Oddział Warszawa nr 370044-1195-139-11. „RUCH” S.A. zapewnia dostawę pod wskazanym adresem pocztą zwykłą w ramach opłacanej prenumeraty.
- na zagranicę
  - „RUCH” S.A. Oddział Warszawa, wpłaty należy wносить do „RUCHU” S.A. Oddział Warszawa, 00-958 Warszawa, ul. Towarowa 28. Konto: PBK XIII Oddział Warszawa nr 370044-1195-139-11. Dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłacanej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Prenumerata ze zleceniem dostawy za granicę jest o 100% wyższa od krajowej.

Dostawa zamówionej prasy następuje:

- przez jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. – w sposób uzgodniony z zamawiającym,
- prenumerata pocztowa – pod wskazanym adresem, w ramach opłacanej prenumeraty.

Terminy przyjmowania przez „RUCH” S.A. wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną oraz przez Pocztcę Polską (tylko prenumerata krajowa):

„RUCH” S.A.	Poczta Polska
- do 20 XI na I kw. roku następnego	- do 25 XI na I kw. roku następnego
- do 20 II na II kw.	- do 25 II na II kw.
- do 20 V na III kw.	- do 25 V na III kw.
- do 20 VIII na IV kw.	- do 25 VIII na IV kw.

Bieżące i wcześniejsze numery można nabywać w Księgarni Państwowego Wydawnictwa Naukowego PWN, ul. Miodowa 10, 00-251 Warszawa. Również można je nabyć, a także zamówić (przesyłka za zaliczeniem pocztowym) we Wzorcowni Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN, Pałac Kultury I Nauki, 00-901 Warszawa.

Subscription orders available through the local press distributors or through the Foreign Trade Enterprise ARS POLONA, 00-068 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7, Poland

or directly through
Polish Scientific Publishers PWN Ltd.
00-251 Warszawa, Poland
Miodowa 10 Str.
fax (48) (22) 26 09 50